

KARDINAL ROBERT SARAH

Moč tihote

Po uspešnici *Dieu ou rien* (Bog ali nič) – Fayard 2015, je kardinal Robert Sarah z Nicolasom Diatom v začetku oktobra izdal novo knjigo. Sijajna knjiga z izjemno duhovno višino, ki nas uvaja v središče Božje skrivnosti: tihoto, potrebno za vsako srečanje z Gospodom tako v notranjem življenju kot v liturgiji. Za srečanje s človekom, v katerem prebiva Bog.

Knjiga, ki jo predstavljate bralcem, je prava duhovna meditacija o tihoti: zakaj ste se podali v tako globoko premišljevanje, česar običajno ne pričakujemo od prefekta Kongregacije za bogoslužje, ki skrbi za zelo konkretne dokumente življenja Cerkve?

»Tišina je prva govorica Boga.« Thomas Keating med razlago tega bogatega in lepega uvida sv. Janeza od Križa v svojem delu *Invitation to love* zapiše: »Vse ostalo je le reven prevod. Da bi slišali to govorico, se moramo naučiti biti tiho in se spočiti v Bogu.«

Čas je, da najdemo resnični prednostni red. Čas je, da Boga ponovno postavimo v središče skrbi, v središče delovanja in življenja, na edino mesto, ki ga mora zavzeti. Tako se bo naše krščansko popotovanje lahko strnilo okoli Skale, se oblikovalo v svetlobi vere in se hranilo v molitvi, ki je trenutek tihega in zaupnega srečanja, ko se človek zadržuje pri Bogu iz obličja v obličje, da bi ga počastil in mu izkazal sinovsko ljubezen.

Kardinal Robert Sarah, avec Nicolas Diat, La force du silence; Contre la dictature du bruit, Fayard, 2016. Odlomke izbral: Christophe Geffroy. / Pogovor: Kardinal Robert Sarah: »Bojim se, da Zahod umira«. Vir: <http://www.bvoltaire.fr/robertsarah/jai-peur-que-loccident-ne-meure,292883>. – Prevedel Janez Ferkolj.

Ne varajmo se. Zares je potrebno, da spet najdemo pomen Boga. Toda nebeški Oče pusti, da se mu približamo le v tišini. Kar Cerkev danes najbolj potrebuje, niso administrativne reforme, še kakšen pastoralni program ali strukturna sprememba. Program že obstaja: že od nekdaj, vzet iz evangelija in iz živega izročila. Osredotočen je na Kristusa samega, ki ga moramo poznati, ljubiti, posnemati, da bi živeli z Njim in po Njem, preoblikovati svet, ki se razkrajaja, kajti ljudje živijo, kakor da Boga ne bi bilo. Kot duhovnik, pastir, prefekt in kardinal najprej pravim, da samo Bog lahko zapolni človeško srce. Mislim, da smo žrtve zunanosti, samoljubja in posvetnega duha, kar širi medijska družba. Izgubljam se v bitkah vplivov, osebnosti, v samovšečnem in praznem aktivizmu. Napihujemo se z napuhom, ambicijami in smo ujetniki volje moči. Za naslove, poklicne ali cerkvene službe, sprejemamo sprevržene dogovore. Toda vse to preide kot dim. V svoji novi knjigi sem hotel kristjane in ljudi dobre volje povabiti, da bi vstopili v tišino; brez nje sami sebe varamo. Edina resnica, ki zasluži našo pozornost, je Bog sam in Bog je tihoten. Čaka našo tišino, da bi se nam razodel. Prednostno in silno nujno je ponovno odkriti pomen tišine. Tišina je pomembnejša od vsakega drugega človeškega opravila. Ker izraža Boga. Resničen preobrat prihaja iz tišine, ki nas vodi k Bogu in k ljudem, da bi nas ponižno postavila v njihovo službo.

Zakaj je pojem tihote v Vaših očeh tako zelo pomemben? Ali je tihota nujna, da najdemo Boga, in v čem je to »največja človekova svoboda«? Ali je kot »svoboda« tihota askeza?

Tišina ni pojem, temveč pot, ki omogoči ljudem priti k Bogu. Bog je tihota in Božja tihota prebiva v človeku. Če živimo s tihotnim Bogom in v njem, tudi sami postajamo molčeči. Nič nam ne bo bolje odkrilo Boga kot tišina, zapisana v srce našega bivanja. Upam si trditi: Božji Sin je sin tišine. Osvajanje tišine je spopad in askeza. Da, potreben je pogum za osvoboditev od vsega, kar otežuje naše življenje, ki mu je tako všeč videz, lahkotnost in zunanost. Blebetača, ki misli, da mora vse povedati, odnese k zunanosti in

je nujno daleč od Boga, nespodoben za vsako globoko duhovno dejavnost. Nasprotno pa je molčeč človek svoboden. Verige sveta ga nimajo v oblasti. Nobena diktatura ne more nič proti tihotnemu človeku. Tišine človeku ni mogoče odvzeti. Mislim na msgr. Raymonda-Marie-Tchidimbo, svojega predhodnika na sedežu Conakry v Gvineji. Marksistična diktatura ga je preganjala in je bil v zaporu skoraj devet let. Prepovedano mu je bilo kogar koli srečati in ogovoriti. Od rabljev ukazana tišina je postala prostor njegovega srečanja z Bogom. Njegova ječa je skrivnostno postala pravi »noviciat« in bedna, umazana temnica mu je omogočila, da je nekoliko doumel veliko tihoto nebes.

Ali je v svetu, kjer se hrup v vseh oblikah nikoli ne neha, še mogoče razumeti pomen tihote? Gre za nove okoliščine »sodobnosti« s svojimi mediji, televizijo, internetom, ali pa je bil hrup vedno ena od lastnosti »sveta«?

Bog je tihota, hudič pa razgraja. Satan od nekdaj skuša zakriti svoje laži z goljufivostjo in hrupom. Od kristjana se zahteva, da ni od sveta. Mora se obračati od hrupa sveta, od njegovih nemirov, ki dirjajo v galop, da bi nas odvrnili od najpomembnejšega: Boga. Naša ultra tehnična in prezaposlena doba nas je naredila še bolj bolne. Hrup je postal kakor droga, od katere so odvisni naši sodobniki. S svojim videzom praznika je hrup vrtinec, ki nas odvrča od tega, da bi si pogledali v obraz, se soočili z notranjo praznino. To je peklenška laž. Streznitev je lahko le kruta. Ni mi težko povabiti vse ljudi dobre volje, da vstopijo v nekakšno obliko upora. Kaj bo postal naš svet, če ne more najti oaze tišine? V razburkanih tokovih lahkomišelnih in votlih besed molčanje obdaja videz oslabelosti. Tih človek v modernem svetu postaja nekdo, ki se ne zna braniti. »Podčlovek« nasproti samooklicanemu orjaku, ki bližnjega uničuje in utaplja v tokovih svojih govoranc. Tih človek je odvečen človek. To je temeljni razlog za grozotne zločine, prezir in sovraštvo proti molčečim, nerojenim otrokom, bolnikom ali ljudem na koncu življenja. Ti ljudje so čudoviti preroki tišine. Z njimi

me ni strah zatrditi, da so današnji duhovniki, ki se borijo proti tišini, izgubili bitko. Lahko ostajamo tiho sredi največje navlake, sprevrženih gibanj, sredi trušča in rjojenja peklenskih strojev, ki vabijo k aktivizmu in nas trgajo od vsega transcendentnega, od vsega notranjega življenja.

Če notranji človek išče tihoto, da bi našel Boga, je mar Bog vedno tiho? In kako razumeti, da nekateri imenujejo »molk Boga« skupaj z bruhačimi dramami zla, kot so šoah, gulagi ...? Ali torej obstoj zla postavlja pod vprašaj Božjo »vsemogočnost«?

Vaše vprašanje nas usmerja k zelo globoki skrivnosti. V *Veliki kartuziji* smo o tem veliko premišljevali z generalnim priorjem p. Dysmasom de Lassusem. Bog noče zla. Vendar pa ostane presenetljivo tiho pred našimi preizkušnjami. Kljub vsemu trpljenju še zdaleč ne postavlja pod vprašaj Božje vsemogočnosti, temveč jo razodeva. Še vedno slišim otroški glas, ki je jokaje prosil: »Zakaj Bog ni preprečil očetove usmrtitve?« Bog se kaže v svoji skrivnostni tihoti, v otrokovi solzi in ne v redu sveta, ki bi to solzo opravičil. Bog ima svoj način skrivnostne bližine, da nam je blizu v preizkušnjah. Zavzeto je navzoč v preizkušnjah in trpljenju. Njegova moč postane tihotna, ker razodeva neskončno rahločutnost, ljubečo milino do tistih, ki trpijo. Zunanji izrazi niso nujno najboljši dokazi bližine. Tihota razodeva sotrpjenje, Bog prevzame nase del našega trpljenja. Bog noče zla. In bolj kot je zlo strašno, bolj se kaže, da je Bog v nas prva žrtev.

Kristusova zmaga nad smrtjo in grehom se použiva v veliki tihoti križa. Bog izraža svojo vsemogočnost v tihoti, ki je nobeno divjanje ne bo nikoli moglo omadeževati.

Ko sem bil v državah, ki so prestajale hude krize nasilja, trpljenja, pretresljive revščine, npr. v Siriji, Libiji, na Haitiju in Filipinih po pustošenjih tajfunov, sem spoznal, da je tiha molitev zadnji zaklad tistih, ki nimajo ničesar več. Tihota je zadnje zaklonišče, kamor nihče ne more vstopiti, edinstvena soba za počitek v miru, prostor, kjer trpljenje za trenutek povese orožje. V trpljenju se skrijmo v utrdbo molitve.

Moč rabljev torej nima več pomena; zločinci lahko v pobe-
snelosti vse uničijo, ni pa mogoče vdreti v tišino, v srce, v zavest
človeka, ki moli in se stiska k Bogu. Utripanje tihega srca, upanje,
vera in zaupanje v Boga ostanejo nepotopljivi. Svet lahko navzven
postane polje ruševin, a Bog bedi v duši, v največji tihoti. Vojna
in pohodi groze ne bodo nikoli izgnali Boga, ki je navzoč v nas.
Naproti zlu in Božji tihoti se je vedno potrebno zadržati v molitvi
ter tiho v veri in ljubezni klicati:

»Jezus, iskal sem te!
Slišal sem te jokati od veselja
ob rojstvu otroka.
Videl sem te, kako si iskal svobodo
skozi zaporniške rešetke.
Šel sem čisto blizu,
ko si prosjačil za kos kruha.
Slišal sem te kričati od bolečine,
ko so tvoji otroci popadali zaradi bomb.
Odkril sem te v bolniških sobah,
prepuščenega zdravljenju brez ljubezni.
Zdaj sem te našel,
nočem te več izgubiti.
Prosim, nauči me, da te bom ljubil.«

Z Jezusom lažje prenašamo trpljenje in preizkušnje.

Kakšno vlogo pripisujete tihoti v naši latinski liturgiji? Kje jo vidite in kako povezujete tihoto in udeležbo pri bogoslužju?

Pred Božjim veličastvom izgubimo svoje besede. Kdo bi si upal prevzeti besedo pred Vsemogočnim? Sveti Janez Pavel II. je v tihoti videl bistvo vsake molitvene naravnosti, kajti tihota s častitljivo navzočnostjo izraža »ponižno sprejemanje meja stvarstva nasproti neskončni presežnosti Boga, ki se ne neha razodevati kot Bog ljubezni«. Zavračanje z zaupljivim strahom in češčenjem zapolnjene tihote pomeni zavrniti, ne dopustiti Bogu svobode, da nas zaobjame

s svojo ljubeznijo in navzočnostjo. Sveta tihota je prostor, kjer lahko srečamo Boga, kajti k njemu prihajamo s pravo držo tresočega in zadržanega človeka, z zaupljivim upanjem. Mi, duhovniki, se moramo ponovno naučiti otroškega strahu pred Bogom ter svetosti odnosov do njega. Ponovno se moramo naučiti strahu drhtenja pred svetostjo Boga ter čudovite milosti duhovništva. Tihota nas pouči o velikem pravilu duhovnega življenja: domačnost ne spodbuja zaupne povezanosti, nasprotno, pogoj za občestvo je prava razdalja. Človeštvo potuje k ljubezni preko adoracije. Sveta tihota se odpira k mistični tihoti, polni ljubeče zaupnosti. Pod jarmom posvetnega razumarstva smo pozabili, da sta sveto in obred edina vstopna vrata k duhovnemu življenju. Ne oklevam si zatrditi, da je sveta tihota poglobilna postava vsakega bogoslužnega obhajanja. Dovoljuje nam, da s soudeležbo vstopimo k obhajanju skrivnosti. Drugi vatikanski koncil poudarja, da je tihota posebej odlično sredstvo za spodbuditev udeležbe Božjega ljudstva pri bogoslužju.

Koncilski očetje so hoteli pokazati, kaj je prava navzočnost pri bogoslužju: vstop v Božjo skrivnost. Z izgovorom, da želijo olajšati pot do Boga, so nekateri hoteli, da bi bilo pri bogoslužju vse takoj doumljivo, razumljivo, horizontalno in človeško. Toda s tem tvegamo, da se sveta skrivnost skrči na dobre občutke. Nekateri duhovniki si s pedagoškim izgovorom dovoljujejo dolge, plitve in površne komentarje. Ali se ti pastirji bojijo, da bi tihota pred Najvišjim vernike odvrnila od prave poti? Ali mislijo, da Sveti Duh ne more odpreti src za Božje skrivnosti z izlitjem luči duhovne milosti?

Sv. Janez Pavel II. nas opozarja: človek pristopi k udeležbi Božje navzočnosti »predvsem tako, da se pusti voditi tihoti česčenja, kajti na vrhu spoznanja in izkustva Boga je njegova absolutna presežnost«.

Sveta tihota je blaginja vernikov in duhovniki jim je ne smejo odtegovati!

Tihota je tkanina, v katero bi morala biti odeta naša bogoslužja. Pri bogoslužju ne bi smelo nič prekinjati tihega razpoloženja, ki je njegovo naravno okolje.

Ali ni paradoks, da potrjujemo nujnost tihote v bogoslužju, ko pa vemo, da vzhodne liturgije nimajo trenutkov tišine, vendar so še posebej lepe, svete in molitvene?

Vaša pripomba je razumna in kaže, da ni dovolj odrediti »trenutke tihote«, da bi bilo bogoslužje prežeto s sveto tihoto.

Tihota je naravnost duše. Ni premor med dvema obredoma, ampak je tudi sama v polnosti obred. Zagotovo vzhodni obredi ne predvidevajo časa tihote med Božjo liturgijo. Kljub temu pa zelo dobro poznajo apofatično razsežnost molitve pred »neizrekljivim, nedojemljivim, neobsegljivim« Bogom. Božja liturgija je tako rekoč potopljena v skrivnost. Obhajajo jo za ikonostasom, ki je za vzhodnjake zagrinjalo, ki varuje skrivnost. Pri nas na zahodu je tihota zvočni ikonostas. Tihota je mistagogija, dovoli nam vstopiti v skrivnost, ne da bi jo popačila. V liturgiji je govorica skrivnosti tiha. Tihota ne zatemnjuje, ampak razodeva v globino. Sv. Janez Pavel II. nas uči, da se »skrivnost nenehno zakriva, pokriva s tihoto, da bi preprečila, da bi na mesto Boga postavili malika«. Trdim, da je dandanes pri kristjanih velika nevarnost, da postanejo malikovalci. Zaporniki hrupa v neskončnih človeških pogovorih nismo daleč od izgradnje obredja na naši višini, boga po naši podobi. Kot je pripomnil kardinal Godfried Danneels, »je največja napaka zahodne liturgije, kakor jo obhajamo, v tem, da preveč govorimo«. Ruandski duhovnik opat Faustin Nyombayré pravi, da v Afriki »zunanost ne prikrajša bogoslužja ali na videz verskega srečanja, od koder človek pride lovit sapo in je prepoten, ampak se prej spočije, napolni se z obhajanjem, da bi bolje živel in pričeval«. Bogoslužje včasih postane res hrupno in utrujajoče. Liturgija je obolela. Najvidnejše znamenje te bolezni je, da imajo že povsod mikrofoni. Postal je tako nepogrešljiv, da se sprašujemo, kako so lahko maševali pred njegovo iznajdbo! Zunanji hrup in naš lastni notranji nemir nas napravljata tujce samim sebi. Človek se lahko v hrupu sesede le v banalnost: plitvi smo v tem, kar pravimo in kjer kar naprej govorimo, izgovarjamo votle besede ..., dokler nečesa ne najdemo, neke vrste neodgovorno »zmešnjavo«, sestavljeno iz

šal in besed, ki ubijajo. Površinski smo tudi v tem, kar napravimo: živimo v banalnosti, na videz logični in moralni, ne da bi pri tem videli kaj nenormalnega. Pogosto odhajamo s hrupnih in plitvih bogoslužij, ne da bi se bili srečali z Bogom in z notranjim mirom, ki nam ga hoče podariti.

Po svojem julijskem predavanju v Londonu se vračate k bogoslužju, obrnjenemu proti vzhodu, in želite, da se uveljavi v naših cerkvah. Zakaj Vam je to tako pomembno in kako bi se po Vaše ta sprememba uveljavila?

Tihota postavlja problem bistva liturgije. Toda liturgija je mistična. Če k liturgiji pristopimo z nemirnim srcem, bo imela površinski in človeški značaj. Liturgična tihota je globoka in notranja razpoložljivost je spreobrnjenje srca. Spreobrniti se etimološko pomeni obrniti se, vrniti se k Bogu. Pri liturgiji ni prave tihote, če nismo z vsem srcem obrnjeni h Gospodu. Potrebujemo spreobrnjenje, obrnitev h Gospodu, da bi ga gledali, zrli v njegovo obličje ter padli k njegovim nogam v češčenje. Na primer: Marija Magdalena je v velikonočnem jutru Jezusa lahko prepoznala, ker se je obrnila k njemu: »Mojega Gospoda so odnesli in ne vem, kam so ga položili.« »Haec cum dixisset, conversa est retrorsum et vidit Jesus stantem.« – Ko je to rekla, se je obrnila in zagledala Jezusa« (Jn 20,13-14).

Kako vstopiti v tisto notranje razpoloženje, če ne s telesno obrnitvijo, vsi skupaj, duhovnik in verniki, h Gospodu, ki prihaja, k vzhodu, ki ga predstavlja apsida, kjer vlada križ?

Zunanja obrnitev nas simbolno vodi k notranji. Kristjani ta način molitve poznajo že od apostolskih časov. Ni vprašanje, ali je treba maševati s hrbtom ali z obrazom proti ljudstvu, ampak proti vzhodu, ad Dominum, h Gospodu. Ta način je tihoti bolj naklonjen. Mašnik ima tam manj skušnjav, da bi si lastil besedo. Nasproti Gospodu je manj možnosti, da postane profesor, ki vso mašo podaja poduk in bi skrčil oltar na oder, katerega središče ne bi bil križ, ampak mikrofoni! Duhovnik se mora zavedati, da je le orodje v Kristusovih rokah, da mora molčati, da bi lahko odstopil

prostor Besedi, da so človeške besede nezadostne nasproti edinstveni večni Besedi.

Prepričan sem, da duhovniki ne uporabljajo istega tona glasu, ko mašujejo obrnjeni proti vzhodu. Toliko manj je nevarnosti, da se zgubimo za igralce, kakor pravi papež Frančišek! Tak način, legitimen in zaželen, seveda ne sme biti vsiljen kot revolucija. Vem, da je v mnogih krajih pripravljalna kateheza vernikom omogočila, da so se navadili in vzljubili držo proti vzhodu. Tako rad bi, da to vprašanje ne bi postalo priložnost za ideološko nasprotovanje med stranmi! Gre za naš odnos do Boga. Kot sem imel priložnost reči nedavno, v zasebnem pogovoru s svetim očetom, so to le predlogi, ki mi jih navdihuje srce pastirja, ki skrbi za dobro vernikov. Ne nameravam vzpostavljati nasprotja med eno in drugo obliko. Če dejansko ni mogoče maševati proti vzhodu, je nujno potrebno na oltarju na vidno mesto postaviti križ, stičišče vseh. Krščanski vzhod je Kristus na križu.

Goreče branite koncilsko konstitucijo o bogoslužju in hkrati obžalujete, da se je tako slabo uveljavila? Kako to razlagate s pogledom na zadnjih petdeset let? Ali niso za to najprej odgovorne glavne avtoritete v Cerkvi?

Mislím, da nam manjka duha vere, ko beremo koncilski dokument. Uročeni od tega, kar Benedikt XVI. imenuje koncil medijev, prebiramo preveč človeško, išoč razdore in nasprotovanja tam, kjer se mora katoliško srce naprezati, da spet najde prenovu v nepretrganosti. Bolj kot kdaj koli nas mora voditi koncilsko učenje, vsebovano v konstituciji o svetem bogoslužju, Sacrosanctum concilium. Čas bi bil, da se raje pustimo poučiti koncilu, kakor pa da opravičujemo svoje ustvarjalne skrbi ali da za obrambo lastnih ideologij za orožje jemljemo svetost liturgije. Samo primer: drugi vatikanski koncil je občudujoče opredelil krstno duhovništvo laikov kot sposobnost, da se izročimo v daritev Očetu po Kristusu, da bi v Jezusu postali »sveta, čista in brezmadežna daritev«. Pri tem imamo teološki temelj resnične navzočnosti pri bogoslužju.

To duhovno resničnost bi še posebej morali živeti pri darovanju, v trenutku, ko se daruje celotno ljudstvo, ne poleg Kristusa, ampak v njem, po njegovi žrtvi, ki se bo uresničila pri posvečenju. Ponovno branje koncila bi nam omogočilo, da bi se izognili, da bi bili naši darovi zmaličeni s predstavami, ki se bolj držijo folklore kot liturgije. Zdrava uporaba starih besedil iz nepretrganosti bi nas lahko vodila k častitljivosti starodavnih darovanjskih molitev, branih v luči drugega vatikanskega koncila.

Opozarjate na »prenovo preнове«. Kaj bi morala prenova bogoslužja v glavnem vsebovati? Naj bi se dotikala obeh oblik rimskega obreda ali samo običajne oblike?

Liturgija se mora vedno prenavljati, da je lahko zvestejša svojemu mističnemu bistvu. To, kar imenujemo »prenova preнове« in kar bi morda morali poimenovati »vzajemna obogatitev obredov«, če uporabimo izraz papeža Benedikta XVI., je duhovna nujnost. Zadeva vendar obe obliki rimskega obreda. Nasprotujem temu, da svoj čas uporabljamo zato, da postavljamo eno obliko liturgije nasproti drugi, obred Pija V. nasproti obredu bl. Pavla VI. Gre za vstop v veliko bogoslužno tihoto; potrebno je, da se pustimo obdarovati z vsemi liturgičnimi oblikami, zahodnimi ali vzhodnimi. Zakaj izredna oblika ne bi odprla tisto najboljše, kar je obrodila liturgična prenova, ki je izšla iz drugega vatikanskega koncila? Zakaj običajna oblika ne bi mogla ponovno odkriti starih darovanjskih molitev, molitev pri oltarju, ali malo tihote med določenimi deli kanona?

Brez kontemplativnega duha bo liturgija ostala priložnost za sovražne razdore in ideološke spopade, javno poniževanje šibkih od onih, ki trdijo, da imajo oblast, čeprav bi morala biti liturgija prostor naše edinosti in občestva v Gospodu. Zakaj bi se spopadali in se sovražili? Nasprotno, liturgija bi nas vse skupaj morala voditi k edinosti v veri in k pravemu poznanju Božjega Sina, k popolnosti Človeka, do polnosti Kristusove postave ... Tako bomo z življenjem v resnici ljubezni rastli v Kristusu, da bi se v vsem dvignili do njega, ki je Glava (prim. Ef 4, 13-15).

Kako bi lahko v današnjem liturgičnem okolju latinskega sveta presegli nezaupanje, ki ostaja med privrženci obeh liturgičnih oblik in tistimi, ki zagovarjajo isti rimski obred ter zavračajo drugo obliko in jo včasih obravnavajo s prezirom?

Pokvariti liturgijo pomeni poškodovati naš odnos z Bogom ter izraz krščanske vere. Kardinal Charles Journet je dejal: »Liturgija in kateheza sta dve čeljusti klešč, s katerimi hoče hudobni duh iztrgati vero krščanskemu ljudstvu ter se polastiti Cerkve, da bi jo zdobil, jo pobil in dokončno uničil. Veliki zmaj je tudi danes na preži pred ženo, Cerkvijo, pripravljen, da požre dete.« Hudič hoče, da drug drugemu nasprotujemo v samem srcu zakramenta edinosti in bratskega občestva. Čas je, da se končajo prepiri, nezaupljivost in sumničenje. Čas je, da zopet odkrijemo katoliško srce. Čas je, da skupaj odkrijemo lepoto liturgije, kakor nam priporoča sveti oče Frančišek, kajti pravi, da »lepota bogoslužja odseva navzočnost slave Boga, sijočega v svojem živem in potolaženem ljudstvu« (homilija pri krizmeni maši 28. marca 2013).

Kako ste doživljali svoje izredno bivanje v Veliki kartuziji?

Zahvaljujem se Bogu, da mi je naklonil to izredno milost. In kako zamolčati vso hvaležnost svojega srca ter neizmerno zahvalo p. Dysmasu de Lassusu za njegov tako prisrčen sprejem. Ponižno bi ga rad prosil tudi odpuščanja za nadležnost, ki sem jo lahko povzročil med bivanjem pri njem. Velika kartuzija je Božja hiša: lepota narave, resnoba prostorov, tihota, samota in bogoslužje. Čeprav sem ponoči vaje moliti, me je nočni oficij v Veliki kartuziji globoko prevzel: tema je bila nedotaknjena, tihota je prinašala navzočnost, navzočnost Boga. Noč nam je vse zakrila, nas osamila druge od drugih, toda zedinila naše glasove in hvalnice, usmerjala naša srca, poglede in misel, da ne bi gledali nič drugega kot Boga. Noč je materinska, sladka in očiščujoča. Tema je kakor vodnjak, od koder prihajamo umiti, pomirjeni ter še globlje zedinjeni s Kristusom in ljudmi. Ko prestanemo del noči v molitvi, nas to prenavlja.

To nas prerodi. Pri tem Bog resnično postane naše Življenje, Moč in Blaženost, naše Vse. Čutim veliko spoštovanje do sv. Bruna, ki je kakor Elija toliko duš pospremil do te božje gore, da bi poslušali in videli »šum blage tišine« in se pustili nagovoriti z glasom, ki nam pravi: »Kaj delaš tu, Elija?« (1 Kr 19, 11-13).

* * *

Kardinal Robert Sarah: »Bojim se, da Zahod umira«

Kardinal Sarah je pred kratkim pri založbi Fayard izdal knjigo »Moč tihote« in nekaj dni preživel v Franciji. Z njim smo se srečali na *Boulevard Voltaire*. Izvrsten glas Cerkve, ki bi ga radi pogosteje slišali. Duša, ki ji je potrebno prisluhniti ...

Eminenca, pred kratkim ste napisali knjigo z naslovom »La force du silence« (»Moč tihote«). Živimo v svetu, ki se tihote boji in jo obravnava za izvir tesnobe. Kako naj najdemo tihoto in zakaj je pomembna?

Mislím, da je tihota življenjskega pomena. Pa četudi le zato, da bi našli nekaj miru, telesni počitek. Ko želite na primer počiti, potrebujete okrog sebe tišino. Če hočete poslušati lepo glasbo, potrebujete okoli sebe tišino. Če želite prebrati zanimivo knjigo, potrebujete tišino. In če se hočete s prijateljem pogovarjati o resnih vprašanjih, dobro veste, da je tišina zelo pomembna.

In tudi, da pogledamo sami sebe, da vemo, kdo smo, kam gremo, kaj hočemo storiti. Človek resnično potrebuje tišino, da se lahko obrne vase, da gre k izviru svojega obstoja.

Če je ves obdan, trpinčen s hrupom, ni miren, ne more razmisliti, ne more vedeti, kam gre, kaj počne. Tako se oddaljuje od samega sebe in od Boga. Kajti Bog je tihoten. Ampak ne v tišini, kjer ni navzočnosti besede, kajti obstaja tudi tišina, ki govori.

Tišina ni zgolj to, da ne slišimo glasov. Tišina je tudi govorica. Še več, je govorica Boga. Tako vse ljudi vabim, da to tišino znova odkrijejo,

da bi se najprej našli kot ljudje. Toda prav tako, da bi se ljudje kljub temu lahko usedli in razmislili o resnično življenjskih vprašanjih. Ta niso zgolj ekonomske in stvarne narave. Ampak kaj je človek, zakaj živi na zemlji, kam gre? To so pomembna vprašanja, mar ne?

Vse to bo določalo ekonomijo, politiko in človeške vezi. Mislim torej, da je besedilo »*Moč tihote*« zelo pomembno. Seveda gre za hud problem, nerazumljiv. Ljudje me, kakor da bi bili prizadeti, sprašujejo: Ampak kaj je to tihota? Zakaj iskati tihoto? In vendar, kakor sem rekel, je nepogrešljivo, nujno, da najdemo tihoto, da bi spet našli sebe in Boga.

Resnično živimo v težkih časih in veliko ljudi se pritožuje nad tišino Boga. Ste človek Cerkve. Kje je v tišini Bog?

Bog je v svetu navzoč. Toda mi mu ne prisluhnimo. Nočemo ga videti. A je v polnosti navzoč. Navzoč je tam, kjer je trpljenje. Kajti prva žrtev trpljenja je Bog. On noče zla. Mi pa zlo ustvarjamo. Mi ustvarjamo vojne, ne Bog. In ko morijo otroke, ne smemo reči: Zakaj Bog dovoli? To hočemo mi, ne Bog. In Bog hudo trpi, ko vidi pobijanje otrok, nedolžnih.

Bog torej ne molči, ampak je navzoč na svoj način. Navzočnost, ki bi nas morala privedi do razmisleka. Zakaj vojna? Kaj hočemo doseči z vojno? Kaj hočemo doseči z uničevanjem narodov, ljudi in tega, kar so pridelali skozi leta? Bog molči, toda to je tihota, ki človeka sprašuje o njegovem ravnanju, o pravem pomenu življenja.

Čutimo, da ste zaskrbljeni za zahodni svet. Kaj vas skrbi?

Veste, najbolj me skrbi, ker je Evropa izgubila čut za svoje začetke. Izgubila je korenine. Drevo, ki nima korenin, pa umre. In bojim se, da Zahod umira. Veliko znamenj je. Ni rojstev. In preplavljajo vas druge kulture in ljudstva, ki bodo postopoma prevladala ter popolnoma spremenila vašo kulturo, prepričanja in vrednote. Obstaja tudi bojazen, da nekaj veljata le tehnika in denar. Drugih vrednot ni ...

Hkrati pa imate upanje, saj vera v Franciji ni mrtva. Pred nekaj dnevi ste bili v baziliki v kraju Vézelay. Danes v polni stolnici v Versaillesu. Kaj rečete ljudem, ki imajo vero?

Naj jo utrdijo, okrepijo! Naj bo bolj živahna in goreča! Da bi z vero spet našli Boga in tako usmeritve, postave ter krščanske kreposti.